

NÁLEZ Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 32/03-91

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom ústnom pojednávaní 12. novembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti M. A., bytom N., zastúpeného advokátkou JUDr. K. M., B., a advokátom doc. JUDr. J. K., B., P. B., bytom N., R. B., bytom N., F. Č., bytom B., S. D., bytom N., J. L., bytom N., a M. K., bytom N., zastúpených advokátkou JUDr. K. M., B., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote upraveného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaniach vedených pod sp. zn. Z-2-1 T 36/90 a sp. zn. Z-2-1 T 90/92 dňa 12. novembra 2003 takto

rozhodol:

1. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky M. A., P. B., F. Č., S. D., J. L. a M. K. a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. Z-2-1 T 36/90 **porušené bolo.**

2. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky R. B. a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. Z-2-1 T 90/92 **porušené bolo.**

3. Krajskému súdu v Bratislave **p r i k á z u j e**, aby v konaniach vedených pod sp. zn. Z-2-1 T 36/90 a sp. zn. Z-2-1 T 90/92 konal bez zbytočných prieťahov.

4. M. A. **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie vo výške 300 000 Sk (slovom tristotisíc slovenských korún), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. P. B. **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie vo výške 300 000 Sk (slovom tristotisíc slovenských korún), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. F. Č. **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie vo výške 300 000 Sk (slovom tristotisíc slovenských korún), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

7. S. D. **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie vo výške 300 000 Sk (slovom tristotisíc slovenských korún), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

8. J. L. **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie vo výške 300 000 Sk (slovom tristotisíc slovenských korún), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

9. M. K. **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie vo výške 300 000 Sk (slovom tristotisíc slovenských korún), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

10. R. B. **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie vo výške 500 000 Sk (slovom päťstotisíc slovenských korún), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. decembra 2002 doručená sťažnosť M. A., bytom N., zastúpeného advokátkou JUDr. K. M., B., a advokátom doc. JUDr. J. K., B., P. B., bytom N., R. B., bytom N., F. Č., bytom B., S. D., bytom N., J. L., bytom N., a M. K., bytom N., (ďalej aj „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. K. M., B., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote upraveného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 6/82. Sťažovatelia doplnili sťažnosť podaním označeným ako „Doplnenie sťažnosti zo dňa 6. decembra 2002 – zmena petitu“ doručeným ústavnému súdu 13. decembra 2002, v ktorom zmenili petit tejto sťažnosti.

Z odpovede predsedníčky krajského súdu na výzvu ústavného súdu ústavný súd zistil, že v súčasnosti sa toto konanie vedie pod sp. zn. Z-2-1 T 36/90. Zo stanoviska predsedníčky krajského súdu k sťažnosti ústavný súd taktiež zistil, že v roku 1992 bola trestná vec obžalovaného R. B. vylúčená na samostatné konanie a vedie sa pod sp. zn. Z-2-1 T 90/92.

Zo sťažnosti vyplýva, že ide o súdne konanie v trestnej veci prikázanej krajskému súdu rozsudkom Najvyššieho súdu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky (ďalej len „ČSFR“) sp. zn. 2 Tzf 5/90 z 19. októbra 1990, ktorým na základe sťažnosti pre porušenie zákona podanej generálnym prokurátorom ČSFR z dôvodu porušenia zákona v neprospech obvinených (sťažovateľov) Najvyšší súd ČSFR v celom rozsahu zrušil uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. apríla 1983 sp. zn. 1 To 17/83, v odsudzujúcej časti zrušil rozsudok krajského súdu z 22. septembra 1982 sp. zn. 1 T 6/82 a krajskému súdu prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu prejednal a rozhodol. Krajský súd do dnešného dňa v tejto veci nerozhodol.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti okrem iného uvádzajú:

„Sťažovatelia boli v roku 1981 obvinení z viacerých závažných trestných činov. Traja z nich si odpykali svoje tresty úplne, t. j. Juraj L. štyri roky, Pavol B. šesť rokov osem mesiacov (prepustený podmienčne), F. Č. osem a pol roka (prepustený podmienčne) a štyria sťažovatelia si odpykávali svoj trest až do roku 1990, t. j. do rozhodnutia Najvyššieho súdu o zrušení odsudzujúceho rozsudku.

....v roku 1990 Najvyšší súd rozhodol, že pri odsúdení sťažovateľov bol porušený zákon v ich neprospech a nariadil Krajskému súdu v Bratislave ktorý tento rozsudok vyniesol, aby o veci znova konal a vyniesol nový rozsudok. Nielen, že po dvanástich rokoch nebol rozsudok vyneseneý, ale v prípade sťažovateľa J. L. došlo k paradoxnej situácii, keď si odpykal celý svoj trest, tento trest mu bol uznesením Okresného súdu Nitra zo dňa 30. 11. 1989, sp. zn. Zn. Nt 67/89 zahladený a dnes, o 13 rokov neskôr sa ocitol opäť v úlohe obžalovaného. Rovnako sťažovatelia P. B. a F. Č. si plne odpykali tresty za trestné činy, ktoré nespáchali, preto trvajú na opakovanom prejednaní vecí a po dvanástich rokoch sa napriek tomu opäť ocitli v úlohe obžalovaných. Táto záležitosť sťažovateľom a ich blízkym hrubo zasahuje do života viac ako 20 rokov.“

K samotným príbehom v konaní uvádzajú sťažovatelia v sťažnosti okrem iného nasledovné:

„Aby sa predišlo zlyhávaniu súdov pri plnení ich základných úloh, zákon vytvára mechanizmy vnútornej kontroly súdov v rámci štátnej správy súdnictva. Na základe zákona o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich č. 80/1992 Zb., § 12 ods. 2, je povinnosťou predsedu krajského súdu dbať o dôstojnosť súdneho konania, dodržiavanie sudcovskej etiky a o plynulosť súdneho konania na krajskom súde. Za týmto účelom je povinnosťou predsedu krajského súdu vykonávať previerky súdnych spisov a dohliadať na úroveň súdneho konania. Je nepochopiteľné, že počas dvanástich rokov ani jeden predseda súdu, ktorý je povinný vykonávať previerky súdnych spisov ex officio, nepodnikol žiadne opatrenia v prípade sťažovateľov.

Krajský súd nedokázal vykonať dôkazy a vyniesť rozsudok v priebehu 12 rokov a 3 mesiacov.“

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti uvádzajú konkrétne prípady (postup pri vyhotovovaní znaleckého posudku obžalovaného R. B., časté zmeny v zložení senátu, neefektívny postup pri predvolávaní a výsluchu svedkov), keď krajský súd podľa ich názoru konal neefektívne a spôsoboval prieťahy v konaní, ktoré sťažovatelia ani ich právni zástupcovia nemohli ovplyvniť.

Zo sťažnosti vyplýva, že v priebehu roka 2000 sťažovatelia individuálne podali sťažnosti proti Slovenskej republike vo veci prejednaní ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru Európskemu súdu pre ľudské práva v Štrasburgu (ďalej len „Európsky súd“). Európsky súd rozhodol 22. októbra 2002 o neprijateľnosti týchto sťažností z dôvodu nevyčerpania všetkých vnútroštátnych opravných prostriedkov.

V odôvodnení tohto rozhodnutia Európskeho súdu sa okrem iného uvádza: „...Súd usúdil, že sťažnosť podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky je účinným prostriedkom nápravy v tom zmysle, že použitím tohto prostriedku je možné dosiahnuť ako zamedzenie pretrvávajúceho porušenia práva na prejednanie vecí v primeranej lehote bez zbytočných prieťahov, tak aj poskytnutie primeraného

zadosťučinenia za porušenie práva, ku ktorému už došlo“.

Sťažovatelia k sťažnosti priložili spomínané rozhodnutie Európskeho súdu, ako aj písomné stanovisko vlády Slovenskej republiky k prijateľnosti a obsahu sťažností sťažovateľov adresovaných Európskemu súdu z 5. februára 2001.

Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd nielen vyslovil porušenie ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ale zároveň rozhodol aj o ich primeranom finančnom zadosťučinení, čo odôvodňujú „skutočnosťou, že ich mená sú už viac než 20 rokov spájané so spáchaním najbrutálnejších trestných činov, pričom tieto im neboli nikdy dokázané. Za spomínaných 20 rokov, viac než polovica pripadá na prieťahy v konaní, ktoré odďaľujú nové vyhodnotenia dôkazov a rozhodnutie vo veci. Všetci sťažovatelia trvajú na tom, že sa nijakých trestných činov nikdy nedopustili. Rozmer zásahu do ich životov, osobností a psychiky si možno iba ťažko predstaviť. Treba však mať neustále na pamäti, že takmer cez noc prišli títo ľudia o rodiny, priateľov, prácu, česť, dobré meno a postupom času aj o zdravie. R. B. vyšiel z väzenia s diagnózou paranoidná reaktívna psychóza, ktorá bola neskôr preklasifikovaná na schizofrenickú paranoju a tiež s chorobou Hodkin3NS. Ako príklad deštruktívneho vplyvu týchto udalostí môže poslúžiť fakt, že po prepustení z väzenia sa Roman Brázda pokúsil niekoľkokrát o samovraždu. Tieto škody sú nenapraviteľné.“

V súlade s vyššie uvedeným doplnením sťažnosti sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd ich sťažnosti vyhovel a rozhodol takto:

„Krajský súd v Bratislave v konaní sp. zn. 1 T 6/82 porušil právo sťažovateľov na prejednanie ich vecí v primeranej lehote zaručené Ústavou Slovenskej republiky a Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Krajskému súdu v Bratislave pokračovať v porušovaní práva na prejednanie vecí v primeranej lehote a prikazuje zabezpečiť sťažovateľom základné právo na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prieťahov. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva každému zo sťažovateľov, t. j. M. A., P. B., F. Č., S. D., J. L. a M. K. primerané finančné zadosťučinenie vo výške 39 000 000 Sk a sťažovateľovi R. B. primerané finančné zadosťučinenie vo výške 60 000 000 Sk.“

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti dospel k záveru, že nie sú dôvody na jej odmietnutie, a preto ju podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal uznesením z 26. februára 2003 na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval sťažovateľov a krajský súd, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a krajský súd aj na vyjadrenie k sťažnosti a k jej prijatiu.

Právna zástupkyňa sťažovateľov oznámila ústavnému súdu, že sťažovatelia trvajú na ústnom pojednávaní. Krajský súd oznámil ústavnému súdu, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčka krajského súdu zaujala k sťažnosti toto stanovisko:

„V nadväznosti na Váš list zo dňa 18. marca 2003... Vám zasielam časovú analýzu – chronológiu konania v trestnej veci tunajšieho krajského súdu, sp. zn. Z-2 1T 36/90.

Treba uviesť, že Krajský súd v Bratislave rozsudkom sp. zn. 1 T 6/82 vyniesol dňa 22. septembra 1982 odsudzujúci rozsudok proti obžalovaným R. B. a spol., ktorý bol potvrdený uznesením Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1To 17/83, zo dňa 25. apríla 1983 (viď vyššie citované rozhodnutia).

Uvedené rozhodnutia však boli rozsudkom Najvyššieho súdu Českej a Slovenskej federatívnej republiky sp. zn. 2 Tzf 5/90, zo dňa 19. októbra 1990 zrušené s tým, že uznesením NS SR sp. zn. 1 To 17/83, zo dňa 25. 4. 1983 a v konaní, ktoré tomuto uzneseniu predchádzalo, bol porušený zákon v ustanovení § 2 ods. 5, § 256 Tr. por. v neprospech obvinených. Tunajšiemu krajskému súdu bolo prikázané, aby vec v potrebnom rozsahu prejednal a rozhodol.

Dňa 10. 12. 1990 bolo tunajšiemu súdu zaslané rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSFR sp. zn. 2 Tzf 5/90, ktorým bola trestná vec obžalovaného Romana Brázdu a spol. zrušená a vrátená Krajskému súdu v Bratislave na nové prejednanie a rozhodnutie a vec bola zapísaná pod sp. zn. 1 T 36/90 a následne pridelená predsedovi senátu V. V..

Predseda senátu dňa 14. 12. 1990 vydal vyjadrenie Úradovní pre pasovú službu a cudzineckú agendu v Bratislave s tým, že nemá námietky proti vydaniu cestovných pasov obžalovaných Ing. B. a J. L..

Dňa 19. 12. 1990 vyzval obžalovaných, aby do 15 dní oznámili, či ich budú naďalej obhajovať tí obhajcovia, ktorí ich obhajovali na verejnom zasadnutí na Najvyššom súde ČSFR. Kancelária prípis obžalovaným expedovala toho istého dňa.

Dňa 8. 2. 1991 predseda senátu zaslal Úradovní pre pasovú a cudzineckú agendu Bratislava vyjadrenie, že nemá námietky proti vydaniu cestovných pasov pre obžalovaných R. B., Ing. M. K., Ing. M. A., S. D., Ing. F. Č..

Ďalšia úprava predsedu senátu je z 13. 3. 1991 s tým, aby prípis obžalovaného R. B. z 2. 3. 1991 bol postúpený Krajskej prokuratúre Bratislava. Toho istého dňa boli požiadani obhajcovia JUDr. V. V., JUDr. I. K., JUDr. J. Z., JUDr. V. V., JUDr. Z. P. o zaslanie vyjadrenia, či naďalej budú zastupovať obžalovaných. Kancelária prípis expedovala dňa 13. 3. 1991.

Dňa 10. 4. 1991 bol vyzvaný obžalovaný Ing. P. B., aby súdu oznámil, či ho naďalej bude zastupovať JUDr. V. V.. Kancelária prípis expedovala dňa 10. 4. 1991.

Dňa 25. 4. 1991 požiadal predseda senátu ÚZNV MS ČR Brno a ÚZNV Bratislava o zistenie dátumov narodení svedkov a ich adres. Spis bol predložený do kancelárie podľa pečiatky dňa 25. 6. 1991 a kancelária žiadosť expedovala dňa 26. 6. 1991.

Dňa 25. 4. 1991 bol vtedajším predsedom krajského súdu JUDr. P. K. ustanovený obžalovanému Ing. P. B. obhajca.

Dňa 25. 4. 1991 bol určený termín hlavného pojednávania na 13. - 31. 5. 1991.

Hlavné pojednávanie bolo odročené z dôvodu vzniesenia námietky zaujatosti obžalovaným D. proti predsedovi senátu.

Spis bol predložený predsedovi krajského súdu, ktorý uznesením z 13. 5. 1991 konštatuje, že predseda senátu V. V., nie je vylúčený z vykonávania úkonov.

Dňa 22. 5. 1991 bolo písomne oznámené svedkom a znalcom, že pojednávanie sa ruší. Súčasne boli cestou obecných úradov zisťované adresy svedkov.

Dňa 22. 5. 1991 uznesením boli do konania pribratí znalci Doc. MUDr. J. F., MUDr. L. K. na vypracovanie znaleckého posudku obžalovaného R. B..

Dňa 29. 7. 1991 predseda senátu oznamuje Mestskej prokuratúre Bratislava, že hlavné pojednávanie bolo

z dôvodu nutnosti vykonania znaleckého dokazovania odročené na neurčito. Kancelária prípis expedovala 15. 8. 1991.

Dňa 12. 9. 1991 oznamuje MUDr. J. F. - znalec predsedovi senátu, že pozorovanie na Psychiatrickej klinike LFUK v Bratislave obžalovaného R. B. začalo 6. 9. 1991.

Dňa 5. 3. 1992 bol krajskému súdu zaslaný znalecký posudok z odvetvia psychiatrie o psychickom stave obžalovaného R. B..

Úprava sudcu V. V. z 17. 4. 1992 s tým, že spis sa nemôže zapožičať Mestskej prokuratúre Bratislava z dôvodu, že vec nebola právoplatne skončená.

Dňa 20. 8. 1992 predseda senátu vytyčil termín hlavného pojednávania na 14. 9. - 2. 10. 1992.

Na č. 1. 225 trestného spisu sa nachádza vyjadrenie advokáta JUDr. I. K., ktorý zastupuje obžalovaného J. L. s tým, že menovaný ide na kúpeľnú liečbu od 9. 9. 1992 do Pleštan. V trestnom spise sa však rušenie termínu hlavného pojednávania nenachádza (je tu len obálka, na ktorej je napísané: „zrušenie termínu HP od 14. 9. - 2. 10. 1992“).

Dňa 27. 10. 1992 určený nový termín hlavného pojednávania na deň 17. 11. - 7. 12. 1992. Na neverejnom zasadnutí dňa 20. 11. 1992 bolo rozhodnuté o prerušení trestného stíhania ohľadne obžalovaného R. B.. Uznesenie bolo vypracované predsedom senátu dňa 7. 12. 1992, kancelária rozhodnutie opísala a expedovala dňa 10. 12. 1992. Súčasne v zápisnici z hlavného pojednávania z 7. 11. - 7. 12. 1992 sa trestná vec obžalovaného R. B. vylučuje na samostatné konanie a zapísaná je pod sp. zn. 1 T 90/92 (predseda senátu Vladimír V.).

Dňa 3. 12. 1992 sa pokračovalo v termíne hlavného pojednávania, ktoré však bolo z dôvodu prítomnosti M. M. (telefonicky ospravedlnený z dôvodu ochorenia) odročené na neurčito.

Termín hlavného pojednávania určený dňa 6. 7. 1993 na deň 6. 9. - 17. 9. 1993 odročený z dôvodu neprítomnosti svedkov.

Nový termín pojednávania určený predsedom senátu dňa 7. 2. 1994 na deň 21. 2. 1994 - 25. 2. 1994. Pojednávanie dňa 25. 2. 1994 bolo z dôvodu neprítomnosti znalca Doc. MUDr. V. CSc. odročené na neurčito.

Dňa 28. 11. 1994 určený termín hlavného pojednávania na deň 13. - 14. 2. 1995. Pojednávanie bolo odročené z dôvodu neprítomnosti svedkov M. a J. H. na neurčito.

Hlavné pojednávanie určené dňa 21. 7. 1995 na deň 16. 10. 1995. Dňa 9. 10. 1995 oznamuje súdu obhajkyňa obžalovaného Ing. A., JUDr. E. J., že cca do 31. 3. 1996 sa nachádza na materskej dovolenke a preto sa nemôže zúčastniť na pojednávaní. Dňa 10. 10. 1995 bolo hlavné pojednávanie úpravou predsedu senátu zrušené s tým, že spis treba dať na lehotu do 31. 3. 1996.

Dňa 15. 4. 1996 určený termín pojednávania na deň 3. 6. 1996. Dňa 27. 5. 1996 bolo hlavné pojednávanie predsedom senátu zrušené z dôvodu, že JUDr. J. prípisom zo dňa 23. 5. 1996 súdu oznámila, že z dôvodu § 17 Zákona o advokácii vypovedala obžalovanému Ing. M. A. plnú moc. Súčasne bol opätovne robený dotaz na obžalovaného Ing. A., aby súdu predložil plnú moc nového obhajcu. Prípis obžalovanému kancelária expedovala dňa 27. 5. 1996. Dňa 20. 11. 1996 obhajkyňa obžalovaného S. D., JUDr. L. H. súdu oznamuje, že obžalovaného už nebude ďalej obhajovať, vzhľadom na zánik plnomocenstva.

Od 1. 1. 1997 sudca V. V. prešiel vykonávať sudcovské povolanie na Krajský súd Trnava.

Dňa 21. 2. 1997 boli trestné veci pridelené predsedovi senátu JUDr. Š. G. s tým, že z dôvodu územnosprávneho usporiadania bola pod číslami konania značka Z-2, t. j. Z-2 1 T 36/90, resp. Z-2 1 T 90/92.

Vo veci sp. zn. Z-2 1 T 36/90 predseda senátu JUDr. Š. G. dňa 11. 2. 1998 dotazy na obhajcov obžalovaných, kancelária dotazy expedovala dňa 26. 2. 1998.

Dňa 4. 3. 1998 prípis adresovaný obžalovanému S. D., ohľadne zvolenia si obhajcu. Kancelária prípis expedovala dňa 5. 3. 1998.

Dňa 21. 5. 1998 opätovne žiadané vyjadrenia od obžalovaných, zistenie pobytu obžalovaného D.. Kancelária prípisy expedovala dňa 22. 5. 1998.

Opatrením sp. zn. Spr. 3044/98, zo dňa 20. 10. 1998 bola trestná vec pridelená JUDr. P. Š.. Súčasne bol určený člen senátu JUDr. M. P., z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti predsedu senátu JUDr. Š. G.. Toto opatrenie však bolo zrušené z dôvodu ukončenia práceneschopnosti zákonného sudcu (č. l. 486).

Dňa 5. 11. 1998 podal na tunajší súd žiadosť na zmenu senátu – námietku zaujatosti obžalovaný Ing. M. A..

Dňa 17. 2. 1999 sa k námietke zaujatosti vyjadril JUDr. Š. G. (č. l. 490) a spis bol dňa 3. 3. 1999 predložený na Najvyšší súd SR Bratislava z dôvodu námietky zaujatosti obžalovaného Ing. A..

Dňa 31. 3. 1999 sa spis vrátil z NS SR s tým, že JUDr. Š. G. nie je vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania.

Dňa 2. 8. 1999 pod sp. zn. Spr. 3047/99 bol trestný spis Z-2 1 T 36/90 z dôvodu rozhodnutia Ministra spravodlivosti SR o dočasnom zastavení výkonu funkcie sudcu JUDr. Š. G. (od 20. 6. 1999) pridelený predsedovi senátu JUDr. P. H., pričom bol určený i člen senátu JUDr. I. Z..

Dr. P. H. vo veci nevykonal žiadny úkon, pričom tento od 1. 5. 2000 bol preložený na výkon funkcie sudcu na Najvyšší súd SR.

Trestná vec bola dňa 2. 5. 2000 pridelená JUDr. S., ktorá v merite veci nevykonala žiadny úkon, okrem študovania spisu. 5. septembra 2000 sa JUDr. J. S. vzdala funkcie predsedu senátu.

Dňa 3. 10. 2000 bola trestná vec opätovne pridelená JUDr. G., spis sa nachádzal u neho bez vykonania ďalších úkonov až do februára 2002.

Tento však bol 3 mesiace práceneschopný a vzhľadom na skutočnosť, že Dr. G. sa blížil 65-ty rok veku, boli trestné veci sp. zn. Z-2 1 T 36/90 a sp. zn. Z-2 1 T 90/92 pridelené opatrením predsedníčky súdu zo dňa 7. 2. 2002, sp. zn. Spr. 3048/2002 JUDr. S. S.. V čase pridelenia bola trestná vec obvineného R. B. stále vylúčená na samostatné konanie.

Čo sa týka vyluky ohľadne obžalovaného R. B. pod sp. zn. Z-2 1 T 90/92, v tomto trestnom spise sa nenachádza uznesenie o vyluke a predchádzajúci predseda senátu V. V. vôbec nekonal.

Prvý úkon (JUDr. Š. G.) z 24. 2. 1997 č. l. 83 (Úradný záznam predsedu senátu JUDr. Š. G.), v ktorom sa konštatuje, že od r. 1997 vo veci konal predseda senátu V. V., ktorý začiatkom roku 1997 odišiel pracovať na Krajský súd do Trnavy.

Na č. l. 83 úradný záznam z 19. 6. 1997, v ktorom predsedu senátu JUDr. Š. G. konštatuje, že od 20. 3. 1997 do 18. 6. 1997 bol práceneschopný. Súčasne požiadal trestnú kanceláriu o zažurnalizovanie spisu.

Na č. l. 96 úradný záznam z 16. 10. 1997 predsedu senátu v tomto konštatuje, že sa telefonicky spojil s Doc. J. F. CSc. za účelom dohodnutia termínu konzultácie otázky ďalšieho postupu voči

obžalovanému R. B., najmä na závery znaleckého posudku z odvetvia psychiatrie vypracovaného dňa 20. 2. 1992, ktoré boli podkladom pre rozhodnutie súdu z 20. 11. 1992 a vec obžalovaného R. B. bola vylúčená na samostatné konanie, vzhľadom na 5-ročný časový odstup je potrebné vypracovať nový znalecký posudok.

Dňa 16. 10. 1997 úprava predsedu senátu, aby bol predvolaný na informatívny výsluch obžalovaný R. B.. Toho istého dňa je aj úprava predsedu senátu adresovaná Doc. MUDr. J. F. CSc.. Kancelária prípis expedovala dňa 28. 10. 1997. Správa bola urgovaná predsedom senátu dňa 17. 12. 1997 a kanceláriou expedovaná dňa 22. 12. 1997.

Dňa 7. 1. 1998 Doc. J. F. CSc. zaslal vyjadrenie predsedovi senátu.

Dňa 23. 1. 1998 robený dotaz, kancelária úpravu expedovala 26. 1. 1999.

Dňa 9. 2. 1998 úprava predsedu senátu, kancelária úpravu expedovala dňa 26. 1. 1999.

Dňa 21. 5. 1998 ďalšia úprava predsedu senátu adresovaná znalcom Doc. MUDr. F. CSc. Kancelária úpravu expedovala dňa 22. 5. 1998.

Dňa 8. 4. 1998 úprava predsedu senátu, urgovaná 30. 4. 1998.

Opatrenie predsedu senátu z 21. 5. 1998 – ustanovenie obhajcu obžalovanému R. B., kanceláriou expedované dňa 22. 5. 1998.

Na č. l. 125 trestného spisu sa nachádza záznam JUDr. Š. G. s tým, že bol od 8. 9. do 3. 10. 1998 práceneschopný.

Opatrením predsedníčky krajského súdu z 20. 10. 1998. Spr. 3044/98 (č. l. 126) trestná vec bola pridelená predsedovi senátu JUDr. P. Š. a za člena senátu bol určený sudca JUDr. M. P..

Dňa 5. 11. 1998 určil predseda senátu JUDr. P. Š. termín neverejného zasadnutia na deň 10. 11. 1998, na ktorom bolo rozhodnuté nariadenie skúmania duševného stavu obžalovaného R. B..

Uznesením zo dňa 10. 11. 1998 boli požiadaní znalci z odboru psychiatrie o podanie znaleckého posudku o duševnom stave obžalovaného R. B..

Opatrenie na č. l. 126 bolo zrušené a trestná vec bola pridelená zákonnému sudcovi JUDr. Š. G..

Dňa 8. 4. 1999 bol trestný spis Z-2 1 T 90/92 zaslaný znalcom MUDr. E. K. CSc. a Doc. MUDr. J. F. CSc. na vypracovanie znaleckého posudku.

Dňa 16. 2. 2000 bol trestný spis Z-2 1 T 90/92 týkajúci sa obžalovaného R. B. vrátený znalcami po vypracovaní znaleckých posudkov.

Vzhľadom na pozastavenie sudcovskej funkcie JUDr. Š. G. od júna 1999 bola trestná vec pridelená predsedovi senátu JUDr. P. H., ktorý vec študoval, ale neurobil žiadny úkon. Potom ako JUDr. P. H. bol od 15. 4. 2000 preložený na Najvyšší súd SR, bola trestná vec dňa 2. 5. 2000 pridelená JUDr. S., ktorá tiež vo veci nekonala a ku dňu 30. 9. 2000 sa vzdala funkcie predsedníčky senátu.

Vec opätovne bola pridelená JUDr. Š. G., ktorý však do februára 2002 neurobil v merite veci žiadny úkon. Aj táto vec bola pridelená JUDr. S. S..

Dňa 3. 4. 2002 spis predložený JUDr. S. ako členke senátu na vyjadrenie sa k námietke zaujatosti vznesenej obžalovaným Ing. P. B..

Dňa 18. 4. 2002 stanovený termín neverejného zasadnutia na 23. 4. 2002.

Dňa 24. 4. 2002 expedované vypracované uznesenie podľa § 31 ods. 2 Tr. por.

Dňa 26. 4. 2002 stanovený termín hlavného pojednávania na dni 25. – 28. júna 2002, 10. – 13. septembra 2002 a 1. – 4. októbra 2002.

Hlavné pojednávanie v dňoch 25. – 28. júna 2002 muselo byť odročené z dôvodu, že hoci obhajca

obvineného Ing. M. K. JUDr. K. B., ktorý obdržal predvolanie dňa 7. mája 2002, na hlavné pojednávanie sa nedostavil s tým, že splnomocnil na zastupovanie obhajcu obvineného Ing. P. B. – JUDr. V. K.. Nakoľko obvinený Ing. K. v prípravnom konaní obvineného Ing. B. usvedčoval, takéto zastúpenie nebolo možno akceptovať pre kolíziu záujmov. Obhajcovi bola daná pokuta podľa § 66 ods. 1 Tr. zák. vo výške 30 000,- Sk.

Obvinený Ing. K. predstavil dňa 26. júna 2002 súdu obhajcu JUDr. I. K., ktorý však nemal možnosť oboznámiť sa s rozsiahlym spisovým materiálom, čím by došlo k porušeniu práva obhajoby, čo nebolo možné pripustiť.

V mesiaci august 2002 boli robené opatrenia za účelom zisťovania adres svedkov.

Hlavné pojednávanie začalo v termíne 10. – 13. septembra 2002.

Dňa 4. 9. 2002 odovzdané tmočníčke dožiadanie do Francúzska – doručenie predvolania pre svedkyne z Francúzska S. a L. C..

Očakávaná odpoveď bola podľa vyjadrenia JUDr. B. a JUDr. H. z MS SR asi koncom roka 2002, preto bol ďalší termín hlavného pojednávania stanovený na 14. – 17. januára 2003 a 4. – 7. 2003.

V dňoch 10. – 13. septembra 2002 súd začal hlavné pojednávanie výsluchmi obžalovaných.

V dňoch 1. – 4. októbra 2002 súd vypočul časť svedkov, ktorí sa dostavili (28).

Dňa 21. 10. 2002 súd pribral do konania znalkyňu MVDr. F., za účelom vyjadrenia sa k zaisteným pachovým stopám, riadiac sa pokynmi Najvyššieho súdu ČSFR.

Opätovne boli preverované adresy svedkov, bol urobený prípis na Ministerstvo vnútra a zisťované adresy väzňov, ktorí mali byť na celách spolu s obvinenými.

Na hlavnom pojednávaní konanom v dňoch 14. – 17. januára 2003 súd vypočul ďalších 16 svedkov, ktorí sa dostavili.

Na hlavnom pojednávaní konanom dňa 4. februára 2003 boli vypočuté svedkyne z Francúzska a znalec z odboru zdravotníctva. Pojednávanie v dňoch 5. – 7. 2003 sa nekonalo pre práceneschopnosť predsedníčky senátu.

Hlavné pojednávanie bolo odročené na 18. – 21. marca 2003. Toto však muselo byť odročené z dôvodu hospitalizácie prisediaceho.

Nový termín hlavného pojednávania bol stanovený na 23. – 26. septembra 2003 a 21. – 24. októbra 2003.

Ďalší termín v trestnej veci sťažovateľov bol stanovený na 23. septembra 2003 a 21. – 24. októbra 2003.

Úkony vo veci obvineného R. B., sp. zn. Z-2 I T 90/92:

4. 4. 2002 po telefonickom dohovore bolo stretnutie s MUDr. F., ktorý uviedol, že sa mu nepodarilo skontaktovať s MUDr. K.. Bolo zistené, že MUDr. K. mal pracovať v Leopoldove.

Dňa 5. 4. 2002 súd zistil, že znalec dňa 1. 4. 2002 ukončil pracovný pomer v Leopoldove a vrátil sa pravdepodobne do Bratislavy.

Po zistení pobytu znalca MUDr. K. mu bol zaslaný prípis, aby sa skontaktoval s MUDr. F. 24. 4. 2002.

Dňa 16. 5. 2002 poslaný prípis MUDr. F., aby súdu oznámil, či sa stretol s MUDr. K..

Obžalovaný Brázda bol vyzvaný, aby oznámil mená ošetrovujúcich lekárov.

Dňa 30. 5. 2002 MUDr. K. bol vyzvaný, aby sa skontaktoval s predsedníčkou senátu.

Dňa 14. 6. 2002 sa MUDr. K. dostavil na súd a po osobnom telefonickom rozhovore s Doc. F., znalci

prisľúbili aktualizovať závery znaleckého posudku ohľadne spôsobilosti obžalovaného B. chápať zmysel trestného konania.

Spis bol daný za účelom doplnenia znaleckého posudku na lehotu 2 mesiace.

Dňa 19. 8. 2002 doručený znalecký posudok MUDr. Ľ. K. a Doc. MUDr. J. F. so záverom, že obžalovaný R. B. trpí naďalej psychickou poruchou, ktorá mu znemožňuje účasť na hlavnom pojednávaní.

Spis daný na lehotu 6 mesiacov.

Dňa 27. 2. 2003 pribratý do konania znalecký ústav – Lekárska fakulta Univerzity Komenského za účelom zistenia, či je obvinený spôsobilý chápať zmysel trestného konania.

Spis po právoplatnosti uznesenia dňa 1. 4. 2003 odoslaný ústavu, kde sa aj v súčasnosti nachádza.

Záverom treba uviesť, že v predmetných veciach došlo k prieťahom v konaní hneď po zrušení právoplatného rozsudku Najvyšším súdom ČSFR. Toto bolo zapríčinené jednak námietkami zaujatosti obvinených voči predsedovi senátu V. V., neoznámením mien obhajcov, ale aj nečinnosťou sudcu V. V..

Podanie - sťažnosť obžalovaných zo 6. 12. 2002 smeruje práve na uvedené obdobie, t. j. od r. 1990 do 1994, kedy bolo množstvo neefektívnych úkonov zo strany súdu.

Došlo k prieťahom aj po tom, ako vec bola pridelená na vybavenie JUDr. Š. G., ktorý v uvedenom období mal aj dlhodobú práceneschopnosť, mal pozastavenú funkciu sudcu pre trestné stíhanie.

Vedenie súdu však určilo iného (iných) predsedov senátov, ktorí (á) však v merite vecí vzhľadom na dôkladnú potrebu štúdia spisu neurobili žiadne dôležité úkony, pričom keď odpadli prekážky u JUDr. Š. G., ktorý spisový materiál už poznal aj z pôvodného konania, opätovne mu bola vec pridelená. Ten však znovu ochorel a vzhľadom na skutočnosť, že v septembri 2002 vec bola pridelená na vybavenie predsedníčky senátu JUDr. S. S., ktorá po naštudovaní spisu vytyčila aj vykonala podstatnú časť dokazovania na hlavných pojednávaniach. Posledné pojednávanie malo byť v marci 2003, ktoré ale pre hospitalizáciu a operáciu člena senátu bolo odročené a termín pojednávania je určený jednak na september 2003 a október 2003.

Posúdenie obsahu podania sťažovateľov však nechávam na Ústavný súd Slovenskej republiky, namietam však ich návrhy na finančné zadostučinenie zo strany krajského súdu.

Netrvám na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie."

V súlade so žiadosťou právnej zástupkyne sťažovateľov ústavný súd nariadil ústne verejné pojednávanie vo veci na 25. jún 2003.

Pred konaním ústneho verejného pojednávania boli 23. júna 2003 ústavnému súdu doručené podanie právnej zástupkyne sťažovateľov označené ako „Doplnenie dôkazov – II. ÚS 32/03 – 30“, v ktorom v mene sťažovateľov na podporu ich tvrdení o prieťahoch v konaní pred krajským súdom dopĺňa dôkazy o ich tvrdeniach predložením viacerých dokumentov, a podanie sťažovateľa J. L. označené ako „Odôvodnenie primeraného finančného odškodnenia“, v ktorom podrobne rozvádza jednotlivé dôvody, pre ktoré sa domáha priznania primeraného finančného zadostučinenia.

Verejné pojednávanie vo veci sťažnosti sťažovateľov sa uskutočnilo 25. júna 2003.

Na verejnom ústnom pojednávaní sa zúčastnili sťažovatelia M. A., F. Č., S. D., J. L. a M. K., právna zástupkyňa sťažovateľov JUDr. K. M. a advokát JUDr. J. K., B., ktorý sa preukázal plnomocenstvom pre

právne zastupovanie sťažovateľa M. A., Predsedníčka krajského súdu ospravedlnila neúčast' na verejnom zasadnutí písomne listom doručeným ústavnému súdu 24. júna 2003.

Právna zástupkyňa sťažovateľov na verejnom ústnom pojednávaní na základe výzvy predsedu senátu predniesť podstatné náležitosti sťažnosti uviedla, že sťažovatelia sa pridržiavajú pôvodného návrhu, teda požadujú, aby ústavný súd rozhodol, že krajský súd porušil právo sťažovateľov na prejednanie ich vecí v primeranej lehote, aby zakázal krajskému súdu pokračovať v porušovaní práva na prejednanie vecí v primeranej lehote a aby prikázal krajskému súdu zabezpečiť sťažovateľom právo na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prieťahov. Zároveň uviedla, že sťažovatelia žiadajú, aby im ústavný súd priznal primerané finančné zadostučinenie.

Na otázku ústavného súdu, aby spresnila, v čom, v akom postupe krajského súdu vidí prieťahy v konaní, resp. či vidí prieťahy v tom, že krajský súd nekonal určité obdobie vôbec alebo síce konal, ale toto konanie nesmerovalo plynulo k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania vo veci, ktorá je predmetom konania pred ústavným súdom, právna zástupkyňa sťažovateľov uviedla nasledovné:

„...Skôr namietame prieťahy v tej druhej podobe, ktorú ste spomínali, že krajský súd síce úkony vykonával, ale tieto boli neefektívne a nesmerovali k zabezpečeniu postupu v konaní tak, aby bol vynesý rozsudok.

Prechádzajúc cez jednotlivé položky analýzy krajského súdu, treba konštatovať, že mnohé konštatovania sú neúplné, zavádzajúce a celú analýzu považujeme za pokus o zľahčovanie tohto závažného prípadu. Začnem zhrnutím niekoľkých číselných údajov. Medzi májom 1991 a februárom 2003 bolo vytýčených 14 pojednávaní. To znamená, že na každý rok pripadá za posledných 13 rokov v priemere jedno pojednávanie. V skutočnosti medzi júnom 1996 a júnom 2002, teda za šesť rokov, sa žiadne pojednávanie neuskutočnilo. Zo 14 vytýčených pojednávaní bolo päť pojednávaní zrušených a dve boli odročené na neurčito. Efektívne konali dvaja predsedovia senátov, a to pán doktor V. a pani doktorka S.. V čase, keď senátu predsedal doktor V., bolo vypočutých spolu 39 svedkov. Senát doktorky S. vypočul 42 svedkov, 19 bolo vypočutých opakovane. Je zrejmé, že došlo k neúmernému zatažovaniu nielen svedkov, ale aj obžalovaných, aj samotného súdu a aj v konečnom dôsledku daňových poplatníkov. Predsedníčka krajského súdu uvádza vo svojom vyjadrení, že došlo k prieťahom v konaní. Citujem „Došlo k prieťahom v konaní, a to bolo zapríčinené jednak námietkami zaujatosti obvinených voči predsedovi senátu V., atď... citát pokračuje. V skutočnosti bola podaná jedna námietka a za 13 rokov pri ôsmich zmenách v senáte boli podané tri námietky. O prvej námietke, ktorá je indikovaná ako nejaký spôsob zdržovania konania, sa rozhodlo za 15 minút. Pojednávanie bolo odročené na 15 minút a v rámci týchto 15 minút bola táto námietka zamietnutá. O druhej námietke sa rozhodovalo päť mesiacov. K efektívnosti, resp. spravodlivosti senátu, k zloženiu senátu by som chcela uviesť, že päť rokov bol predsedom senátu človek, ktorý zasadal v pôvodnom senáte, a tento senát odsúdil mojich klientov na 108 rokov väzenia a tomuto senátu navrhol prokurátor, aby vyniesol štyri rozsudky smrti. Nevynesenie rozsudku v tomto konaní sa nedotýka bezprostredne len mojich mandantov, ale aj korunnej svedkyne v prípade C., ktorá bola obvinená za krivé svedectvo na dva a pol roka odňatia slobody a ktorá, keď sa domáha obnovy

konania, je odkazovaná až na obdobie po vynesení rozsudku vo veci mojich mandantov. V analýze krajského súdu sa uvádza, že sťažnosť obžalovaných smeruje proti obdobiu 1990 - 1994, kedy bolo vykonaných množstvo neúplných úkonov, obvinení podávali námietky zaujatosti a sudca V. nekonal. To je citát z vyjadrenia krajského súdu. S týmto záverom nesúhlasíme, pretože sťažnosť smeruje proti 13 rokom prieťahov od roku 1990 do roku 2003 a nie je jasné, prečo sa krajský súd domnieva, že sťažnosť je cieleňá na obdobie rokov 1990 - 1994. V skutočnosti za predsedníctva sudcu V. bolo vytýčených sedem zo 14 pojednávaní. Ešte by som sa vrátila k tým námietkam. Od roku 1990 do roku 1997 vzniesol jednu námietku zaujatosti pán D. a vzniesol ju voči prítomnosti V. V. v senáte. Ako som už spomenula, pojednávanie bolo odročené na 15 minút. Dňa 5. novembra 1998 podal pán A. námietku zaujatosti voči Dr. G.. Dr. G. sa k tejto námietke vyjadril, podal námietku vlastnej zaujatosti 17. februára 1999, teda po vyše 3 mesiacoch, spis bol predložený na najvyšší súd mesiac po vznesení námietky predsedom senátu G. a najvyšší súd 31. marca 1999 spis vrátil s tým, že Dr. G. nie je vylúčený z konania. Od podania námietky po vyjadrenie najvyššieho súdu teda prešlo päť mesiacov. Do roku 1997 boli vznesené ďalšie dve námietky, z ktorých jedna bola rozšírená o ďalšieho člena senátu, čiže hypoteticky možno to považovať za ďalšiu námietku a o tejto poslednej námietke sa rozhodovalo 43 dní. Keď zrátame dobu, počas ktorej sa rozhodovalo o námietkach, v žiadnom prípade nedospejeme k 13 rokom. Okrem toho je diskutabilné, prečo sa o jednej námietke zaujatosti rozhodne za 15 minút a o ďalšej sa rozhoduje päť mesiacov.

Chcela by som sa vyjadriť k vyhotovovaniu znaleckých posudkov. Trestný poriadok v § 117 uvádza nasledovné: „Pozorovanie duševného stavu nemá trvať dlhšie ako dva mesiace. Do tohto času treba podať posudok. Na odôvodnenú žiadosť znalcov môže súd túto lehotu predĺžiť, nie však o viac ako dva mesiace“. Pozorovanie za účelom vyhotovenia znaleckého posudku o psychickom stave R. B. sa začalo 6. septembra 1991 a znalecký posudok bol zaslaný krajskému súdu 5. marca 1992, t. j. šesť mesiacov. To isté sa opakovalo na prelome rokov 1999 až 2000, kedy bol spis na účely vpracovania znaleckého posudku poskytnutý v apríli 1999 a vrátený bol vo februári 2000, čiže o osem mesiacov neskôr.

Rada by som zosummarizovala priebeh konaní v období rokov 1992 až 1995. Časový interval medzi prvým a druhým vytýčeným pojednávaním bol jeden rok a štyri mesiace. Dňa 3. decembra 1992 bolo pojednávanie odročené na neurčito z dôvodu ochorenia prisediaceho M. a ďalší termín bol určený na 6. september 1993, teda o deväť mesiacov neskôr. Keďže v senáte zasadali aj náhradní sudcovia, bolo možné určiť do senátu náhradníka. K tomu však nedošlo. Aj septembrové konanie z r. 1993 bolo z dôvodu neprítomnosti svedkov odročené na neurčito. Nasledujúce pojednávanie bolo vytýčené o ďalších päť mesiacov na 21. február 1994 a odročilo sa znovu na neurčito, tentokrát kvôli neprítomnosti znalca. Ďalšie pojednávanie bolo vytýčené takmer presne o rok neskôr na 13. februára 1995, od 14. februára 1995 do 21. júla 1995 uplynulo teda vyše päť mesiacov, až vtedy totiž vytýčil predseda senátu nový termín pojednávaní na 16. október 1995, 10. októbra však bol tento termín zrušený. Dôvody zrušenia termínu neboli obžalovaným oznámené. Najbližšie pojednávanie sa

uskutočnilo až v júni 2002, teda až po tak neuveriteľných sedem rokov po predchádzajúcom pojednávaní. Počas päť rokov, kedy bol trestný spis s krátkymi prestávkami pridelený predsedovi senátu Dr. G., vytýčil tento tri pojednávania, z ktorých sa ale ani jedno neuskutočnilo. S ohľadom prieťahov z hľadiska neúčasti advokátov alebo obhajcov na pojednávaniach by som rada uviedla, že jedno z pojednávani bolo zrušené kvôli advokátke pána D.. Tá oznámila súdu, že bude do 31. marca 1996 na materskej dovolenke. O dva mesiace po skončení materskej dovolenky vypovedala obžalovanému plnú moc a krajskému súdu to oznámila 20. novembra 1996. V polovici marca 1997 pán D. telefonicky oznámil predsedovi senátu G., že nemá advokáta, a žiadal o zastupovanie ex offo. Súd ho písomne vyzval na zvolenie si obhajcu až 4. marca 1998, čiže o rok neskôr, jeden a pol roka po tom, čo ho jeho obhajkyňa prestala zastupovať. Dňa 22. mája 1998 zaslal predseda senátu list advokátovi Dr. L. a vyzval ho na zastupovanie ex offo, tento však zastupovanie listom z 28. mája 1998 zamietol. Nakoľko išlo o prípad nutnej obhajoby, platí, že ak obvinený nemá obhajcu v prípade, v ktorom ho musí mať, určí mu súd primeranú lehotu na to, aby si ho zvolil, a ak si ho nezvolí, bez meškania ho ustanoví. Zmyslom tohto ustanovenia je zabezpečiť právo na obhajobu v závažných trestných prípadoch, preto sa rozumie, že súd by mal vyzvať obžalovaného na zvolenie si obhajcu v primeranej dobe a poskytnúť mu primeranú lehotu na ustanovenie obhajcu. V tomto prípade sa domnievam, že súd zlyhal pri splnení si tejto funkcie. ...".

Na otázku ústavného súdu, v čom bol postup krajského súdu neefektívny, právna zástupkyňa sťažovateľov uviedla nasledovne:

„Takže opakované výsluchy účastníkov, ďalší bod zdĺhavý postup pri zabezpečovaní dôkazov a súd neuložil ani jednu poriadkovú pokutu na zabezpečenie prítomnosti svedkov, akceptovanie všeobecne formulovaných dôvodov odročenia, osemkrát sa zmenili členovia senátu, resp. predsedovia senátu, malý dôraz sudcu v konaní, nečinnosť a domnievam sa teda, že z hľadiska prieťahov v konaní nie je významné, či štát nevie alebo nechce zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo iných pracovníkov, ale k poslednému odročeniu došlo z dôvodu ochorenia predsediaceho a ďalší dôvod, ktorý sa objavil v médiách, bol ten, že pani predsedkyňa sa musí zaoberať inou kauzou. Domnievame sa, že jednak v senáte zasadali náhradní sudcovia, takže bolo možné zabezpečiť plynulé zabezpečenie pojednávania, a nikde v Trestnom poriadku sa nehovorí, že by jeden prípad mal prednosť pred iným prípadom, takže si nemyslím, že toto by bol dôvod na odročenie pojednávania. Ďalej došlo k zrušeniu pojednávania, nakoľko senát krajského súdu usúdil, že náhradný obhajca pán Klamár nemá dostatok času oboznámiť sa so spisom. K tomuto došlo v júni 2002. Senát sa nezaujímal o skutočnosť, či obhajca mal čas naštudovať spis, či ho študoval ako náhradný obhajca, nakoľko je efektívny, aký dlhý čas mal na prípravu. Nezaujímal ho teda žiadna objektívna skutočnosť, ktorá by viedla k záveru, ku ktorému dospel, a predsedníčka senátu bez toho, aby sa Dr. K. čokoľvek opýtala, začala pojednávanie uznesením, v ktorom skonštatovala, že sa Dr. K. nemohol oboznámiť so spisom. To máme ďalšie odročenie.

Zmeny v senáte: Trestný poriadok uvádza, že pri pokračovaní v odročnom pojednávaní označí predseda senátu podstatný obsah doterajšieho pojednávania, ak sa však zmenilo zostavenie senátu alebo ak to treba z iného dôvodu, musí byť hlavné

pojednávanie vykonané znova. V konaní vo veci mojich mandantov, ktoré bolo obnovené pre porušenie zákona v neprospech obvinených, došlo k zmene v senáte neuveriteľných osem-krát. Dr. G. od r. 2000 nevykonal ani jediný úkon až do februára 2002 a potom mu bol spis odňatý, pretože odchádzal do penzie. Medzitým bol 2. augusta 1999 Dr. G. pozastavený výkon funkcie z dôvodu zahájenia disciplinárneho konania. Pred opätovným pridelením prípadu Dr. G. nevykonal žiadny úkon senát Dr. Š., takmer 11 mesiacov senát Dr. H. a 6 mesiacov Dr. S.. Je nepochopiteľné napríklad, prečo Dr. Z., ktorá bola oboznámená so spisom už niekoľko rokov, v senáte nahradila Dr. S..

Ohľadom R. B. a jeho osobitného konania chcem upozorniť na to, že uznesenie o vylúčení veci bolo prijaté dňa 7. decembra 1992, od toho dňa až do 19. júna 1997, to znamená za štyri a pol roka, sa vo veci vykonali tri úkony. Konštatovanie, že sudca V. odišiel pracovať na Krajský súd v Trnave, oznámenie práceneschopnosti sudcu G. a jeho žiadosť o zažurnalizovanie spisu. Tak ako v prípade ostatných obžalovaných potom nastáva v rozpätí októbra 1998 až februára 2000 sága pridelovania spisu šesť predsedom senátov. 71 mesiacov po vylúčení veci na samostatné konanie určil predseda senátu termín neverejného pojednávania a po tomto termíne už žiadne pojednávanie vytýčené nebolo.“.

Právna zástupkyňa sťažovateľov ďalej uviedla, že sťažovatelia namietajú celé obdobie prieťahov, pretože pre jej mandantov je dôležité to, že trinásť rokov nebol vynesený rozsudok, a spresnila petit rozhodnutia tak, že sťažovatelia namietajú porušenie ústavy od roku 1990 a porušenie Dohovoru od roku 1992.

Právna zástupkyňa sťažovateľov v rámci záverečnej reči uviedla: „Pridržiavame sa nášho návrhu a domnievame sa, že došlo k porušeniu práva na prejednanie veci v primeranej lehote, nakoľko krajský súd nebol 13 rokov schopný zabezpečiť vynesenie rozsudku v obnovenom konaní, kde existuje predpoklad, že moji mandanti mohli byť závažne poškodení pôvodným rozsudkom, takže takéto konanie by malo byť prioritou krajského súdu, nakoľko existuje tá možnosť, že sa dopustil určitého pochybenia, konkrétne išlo o 72 procesných pochybení, ktoré rozsudku krajského súdu vytkol Najvyšší súd ČSFR v roku 1990, a preto žiadame, aby ústavný súd umožnil svojim rozhodnutím mojim klientom dovoliť sa rozhodnutia v trestnej veci.“.

Právni zástupcovia sťažovateľov si trovy konania neuplatnili. Verejné zasadnutie senátu bolo odročené na čas do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej.

Dňa 27. júna 2003 bol ústavnému súdu doručený list právnej zástupkyne sťažovateľov, ktorého prílohou je zhrnutie vyjadrení, ktoré zazneli na verejnom ústnom pojednávaní ústavného súdu 25. júna 2003. Okrem skutočností, ktoré právna zástupkyňa uviedla na verejnom ústnom pojednávaní, sú v tomto vyjadrení podrobne analyzované dôvody, pre ktoré uplatnili sťažovatelia v doterajšom priebehu konaní námietky zaujatosti proti konajúcim sudcom, podrobne sa v ňom poukazuje tiež na nejasné a všeobecné dôvody, pre ktoré boli jednotlivé pojednávania odročované, a neefektívnosť pridelovania vecí novým predsedom senátov.

Vo vzťahu ku konaniu vedenému pod sp. zn. Z-2-1 T 90/92 sa v tomto vyjadrení uvádza nasledovne:

„Ohľadom R. B. vylúčeného na samostatné konanie, chcem upozorniť na to, že hoci uznesenie o vylúčení veci bolo prijaté dňa 7. 12. 1992, od toho dňa až do 19. 6. 1997, to znamená za 4,5 roka sa v tejto veci vykonali tri úkony: konštatovanie, že sudca V. odišiel

pracovať na Krajský súd v Trnave, oznámenie práceneschopnosti sudcu G. a jeho žiadosť o zažurnalizovanie spisu.

Potom nasleduje obdobie telefonátov, úprav, dotazov a urgencií Doc. F., ktoré trvá od 16. 10. 1997 do 8. 4. 1998.

Ďalší záznam v trestnom spise, sa opäť týka práceneschopnosti predsedu senátu G..

A tak ako v konaní ostatných obžalovaných nastáva v rozpätí od 10. 10. 1998 do februára 2002 sága prideľovania spisu šiestim predsedom senátov. 71 mesiacov po vylúčení veci na samostatné konanie určil predseda senátu Š. termín neverejného zasadnutia. Po tomto termíne už žiadne pojednávania vytýčené nebolo, neboli vypočutí žiadni svedkovia a nevykonan sa jediný dôkaz.

Opäť musím pripomenúť zákonnú požiadavku opätovného vykonania hlavného pojednávania pri zmene člena senátu.

KS vo svojom vyjadrení ďalej uvádza, ako ďalšie úkony opis snahy Doc. F. skontaktovať sa s Dr. K., pričom nie je jasné, prečo mal na podnet súdu svedok vyzývať iného svedka na to, aby sa spojil so súdom. Súd dokonca poslal Doc. F. prípis, aby súdu oznámil či sa stretol s Dr. K.. Nakoniec, súd poslal výzvu priamo Dr. K. a ten sa na súde ihneď prihlásil...".

V záverečnej časti tohto vyjadrenia sú zhrnuté pochybenia, ktoré vytýkajú sťažovateľa krajskému súdu, a to: „nezabezpečenie dôkazov, opakované výsluchy účastníkov, zdĺhavý postup v zabezpečovaní dôkazov – súd neuložil ani poriadkovú pokutu na zabezpečovanie prítomnosti svedkov, akceptovanie všeobecne formulovaných dôvodov na odročenie pojednávania, zmeny v trestnom senáte, nečinnosť, malý dôraz sudcov v konaní, zlá organizácia konaní.“.

Ústavnému súdu bolo 4. augusta 2003 doručené podanie J. L., bytom N., (jedného zo sťažovateľov), zastúpeného JUDr. K. M., označené ako „K sťažnosti č. k. II. ÚS 32/00“, v ktorej J. L. namieta a zdôvodňuje aj porušenie čl. 17 ods. 2, čl. 50 ods. 5 a čl. 19 ods. 1 ústavy.

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali, aby ústavný súd vyslovil porušenie ich základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov...“.

Sťažovatelia zároveň namietali porušenie ich práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov“ (II. ÚS 61/98), „pričom tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím. Nestačí, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). „K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú

právna a faktická zložitost veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje aj povahu prejednávanej veci. Preskúmaním doterajšieho priebehu konaní sp. zn. Z-2-1 T 36/90 a Z-2-1 T 90/92 pred krajským súdom na základe predložených dokumentov, z ústneho pojednávania, z vykonaného dokazovania a zo spisu ústavný súd zistil nasledujúce skutočnosti:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost veci, z predložených dokumentov aj z vykonaného dokazovania ústavný súd zistil, že v konaniach vedených pred krajským súdom pod sp. zn. Z-2-1 T 36/90 a Z-2-1 T 90/92 ide o trestné konanie proti sťažovateľom prikázané krajskému súdu na základe rozsudku Najvyššieho súdu ČSFR sp. zn. 2 Tzf 5/90 z 19. októbra 1990. Týmto rozsudkom Najvyšší súd ČSFR vyhovel sťažnosti generálneho prokurátora ČSFR pre porušenie zákona podanej z dôvodu porušenia zákona v neprospech obvinených (sťažovateľov) a zrušil uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. apríla 1983 sp. zn. 1 To 17/83 a v odsudzujúcej časti tiež rozsudok krajského súdu z 22. septembra 1982 sp. zn. 1 T 6/82. Zároveň Najvyšší súd ČSFR týmto rozsudkom prikázal krajskému súdu, aby vec v potrebnom rozsahu opätovne prejednal a rozhodol. Uvedeným rozsudkom krajského súdu boli obvinení R. B., M. K., M. A., P. B., F. B. a S. D. uznaní vinnými ako spolupáchatelia v zmysle § 9 ods. 2 Trestného zákona z trestného činu vraždy podľa § 219 Trestného zákona a z trestného činu znásilnenia podľa § 241 ods. 1 Trestného zákona, obvinení M. A. a F. Č. tiež z trestného činu porušovania domovej slobody podľa § 238 ods. 1 a 2 písm. b) Trestného zákona a obvinení J. L. z pomoci k trestnému činu znásilnenia podľa § 10 ods. 1 písm. c) a § 241 ods. 1 Trestného zákona. K spáchaniu vyššie uvedených trestných činov malo dôjsť ešte v júli 1976. Sťažovateľom boli spomínaným odsudzujúcim rozsudkom uložené viacročné nepodmienečné tresty odňatia slobody, ktoré si do vydania rozsudku Najvyššieho súdu ČSFR viacerí z nich už odpykali. V napadnutom konaní sú sťažovatelia opätovne v postavení obžalovaných.

Z právneho hľadiska nemožno napadnuté konania považovať za zložitú, keďže ide o konania, ktoré tvoria stabilnú súčasť rozhodovacej agendy krajských súdov. Ústavný súd nevidel faktickú zložitost veci ani v zániku ČSFR a ani v adekvátnej právnej základni, ktorú Slovenská republika prevzala po zániku ČSFR v nezmenenej podobe (vrátane Trestného zákona a Trestného poriadku). Z faktického hľadiska však považuje ústavný súd napadnuté konania za zložitú najmä vzhľadom na rozsah dokazovania, ktoré musí krajský súd podľa pokynov obsiahnutých v rozsudku Najvyššieho súdu ČSFR vykonať. Ústavný súd vzal pri hodnotení faktickej zložitosti napadnutých konaní do úvahy okrem iného aj čas, ktorý uplynul od spáchania skutku, ktorý objektívne sťažuje priebeh dokazovania nevyhnutného na zistenie skutkového stavu. Na druhej strane ústavný súd zohľadnil skutočnosť, že sudca G. bol zúčastnený na rozhodovaní veci v predchádzajúcom konaní, ako aj to, že svoj názor na procesný postup v konaní sp. zn. 1 T 6/82 vyjadril Najvyšší súd ČSFR vo svojom rozsudku sp. zn. 2 Tzf 5/90 z 19. októbra 1990.

Z hľadiska hodnotenia povahy veci sa ústavný súd oprel o všeobecnú zásadu uznávanú aj v judikatúre Európskeho súdu, podľa ktorej sa primeraná lehota na konanie v trestných veciach v dôsledku mimoriadne citeľného zásahu do sféry osobných práv

a slobôd, ktorý je s priebehom trestného procesu spravdivia spojený, musí posudzovať prísnejšie.

Podľa názoru ústavného súdu bol/je krajský súd povinný pristupovať s mimoriadnou starostlivosťou ku všetkým konaniam, osobitne trestným, v ktorých už bolo právoplatne rozhodnuté a pri ktorých najvyšší súd následne po uplatnení mimoriadnych opravných prostriedkov vyslovil vo svojom rozhodnutí názor, že v nich došlo v priebehu predchádzajúceho konania k porušeniu zákona v neprospech obžalovaných (účastníkov konania), ktorá zaručí urýchlené vynesenie spravdivého rozhodnutia vo veci spôsobilého aspoň čiastočne kompenzovať ujmu, ktorá bola obžalovaným spôsobená nezákonným rozhodnutím. Táto požiadavka zvlášť platí v prípade, keď boli obžalovaní nielen právoplatne odsúdení, ale si už aj odpykali tresty uložené nezákonným rozsudkom krajského súdu, čo je vždy spojené s citelným zásahom do sféry ich základných práv a slobôd aj z týchto hľadísk ústavný súd hodnotil postup krajského súdu v označených konaniach.

Ústavný súd na základe uvedeného v tejto súvislosti skonštatoval, že krajský súd v napadnutých konaniach nebral do úvahy skutočnosť, že sťažovatelia boli a sú v celom priebehu napadnutých konaní v dôsledku predchádzajúceho odsudzujúceho rozsudku krajského súdu vydaného na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu, t. j. jeho zavinením, v stave dlhodobej (viac ako 12-ročnej) právnej neistoty, ktorá sa negatívne prejavuje v ich súkromnom a rodinnom živote, a oprávnené očakávajú od neho spravdivé rozhodnutie vo veci prijaté v čase primeranom ujme, ktorá im bola jeho predchádzajúcim nezákonným rozsudkom spôsobená.

Pokiaľ ide o správanie účastníkov konania, ústavný súd vzal do úvahy, že niektoré procesné úkony sťažovateľov (napr. vznesené námietky zaujatosti), ale aj ďalšie skutočnosti majúce pôvod u sťažovateľov (odročenie pojednávania pre neúčast' ich právnych zástupcov na pojednávaniach, ako aj vypovedanie plnej moci obhajkyne sťažovateľa D.) síce objektívne vplývali na celkovú dĺžku napadnutých konaní, ale vzhľadom na ich charakter, ako aj na dobu potrebnú na ich vyriešenie (odstránenie), tieto považoval za zanedbateľné a zároveň usúdil, že v žiadnom prípade nemôžu postačovať ako dostatočné argumenty na ospravedlnenie doterajšej dĺžky konania v oboch napadnutých konaniach.

Pri posudzovaní tejto otázky navyše ústavný súd najmä v súvislosti so vznesenými námietkami zaujatosti zo strany sťažovateľov dôsledne vychádzal zo svojej doterajšej judikatúry, podľa ktorej využitie možnosti daných sťažovateľom procesnými predpismi, v danom prípade Trestným poriadkom, na uplatňovanie a presadzovanie ich práv síce spôsobuje predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prieťahy v konaní súdu (I. ÚS 27/03, I. ÚS 31/03).

2. Ústavný súd zoberal do úvahy aj špecifikum trestného konania, že obžalovaný nemá ustanovenú povinnosť aktívne prispievať k urýchleniu trestného konania alebo spolupracovať so súdom vo svojej trestnej veci.

3. Pokiaľ ide o samotný postup krajského súdu, ústavný súd posudzoval napadnuté konanie v troch relatívne samostatných a na seba vzájomne nadväzujúcich časových obdobiach

- v období od 10. decembra 1990 do 21. februára 1997, keď bola vec pridelená predsedovi senátu JUDr. V. V.,
- v období od 21. februára 1997 do februára 2002, počas ktorého bola vec pridelená predsedovi senátu JUDr. Š. G., vrátane medziobdobí, keď bola krátkodobo pridelená iným predsedom senátov,
- v období od februára 2002 po súčasnosť, keď je vec pridelená predsedníčke senátu JUDr. S. S..

Ad a) Pri hodnotení postupu krajského súdu v prvom období (1990 - 1997) sa ústavný súd najprv zaoberal skutočnosťou, že napadnuté konanie začalo skôr, ako nadobudla účinnosť ústava (1. októbra 1992) a ako začal ústavný súd v súlade s touto ústavou zabezpečovať individuálnu ochranu základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb (15. februára 1993), a tiež skôr, ako sa stal pre Slovenskú republiku záväzný Dohovor (18. marca 1992, keď ČSFR ratifikovala Dohovor a uznala právo na individuálnu ochranu podľa čl. 25 Dohovoru - Slovenská republika ako nástupnícky štát prevzala tento záväzok s účinnosťou od 1. januára 1993). Ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou konštatoval (III. ÚS 18/00), že aj keď jurisdikcia ústavného súdu („rationae temporis“) sa vzťahuje na obdobie po 15. februári 1993, v rámci posúdenia základnej otázky - či sa vec sťažovateľov prerokovala na krajskom súde v zmysle čl. 48 ods. 2 bez zbytočných prieťahov - prihliadal aj na deň začatia napadnutého konania a dobu, ktorá v konaní uplynula do 15. februára 1993. Obdobné stanovisko zaujal ústavný súd aj k posudzovaniu porušenia čl. 6 ods. 1 Dohovoru v napadnutých konaniach, keď v zhode s judikatúrou Európskeho súdu (napr. rozhodnutie vo veci I. S. c. Slovensko zo 4. apríla 2000 týkajúce sa sťažnosti č. 25006/94) považoval pri posudzovaní sťažnosti za potrebné prihliadnúť na skutočnosť, kedy sa napadnuté konanie začalo, ako prebiehalo a ako dlho trvalo ku dňu, keď sa záväzky vyplývajúce z Dohovoru stali záväznými pre Slovenskú republiku, t. j. prihliadal na pokračujúcu situáciu spočívajúcu v pretrvávajúcom porušovaní základných práv sťažovateľov, ktoré sa začalo ešte pred vstupom Dohovoru do platnosti pre Slovenskú republiku.

V posudzovanom období bolo predsedom senátu JUDr. V. V. nariadených osem pojednávanií (tri z nich boli následne zrušené a dve odročené na neurčito). Okrem bežných procesných úkonov súd v tomto období vypočul 39 svedkov, nariadil znalecké dokazovanie týkajúce sa duševného stavu sťažovateľa (obžalovaného) R. B. a následne podľa zápisnice z hlavného pojednávania zo 7. novembra - 7. decembra 1992 vylúčil trestnú vec R. B. na samostatné konanie vedené pod sp. zn. Z-2-1 T 90/92 a na základe uznesenia krajského súdu z 20. novembra 1992 trestné stíhanie proti obžalovanému R. B. prerušil. Po prerušení trestného stíhania a vo vzťahu k ustanoveným znalcom však krajský súd neurobil už žiadne relevantné úkony smerujúce k získaniu výsledkov znaleckého dokazovania, ktoré by mu umožnili vo veci ďalej konať (ústavný súd zo spisu zistil, že znalecké dokazovanie vo vzťahu k R. B. nebolo skončené ešte ani v septembri 2003).

Pri hodnotení tohto obdobia konštatoval ústavný súd rozpor medzi stanoviskom predsedníčky krajského súdu, podľa ktorého „došlo k prieťahom v konaní hneď po zrušení právoplatného rozsudku Najvyšším súdom ČSFR. To bolo zapríčinené ...aj nečinnosťou sudcu V. V.“, a konštatovaním právnej zástupkyne sťažovateľov, ktoré zaznelo na verejnom

pojednávani, podľa ktorého „Efektívne pojednávajú dvaja predsedovia senátu, a to pán doktor V. a pani doktorka S.“.

Uvedený rozpor v tvrdeniach účastníkov konania nepovažoval ústavný súd za rozhodujúci pre hodnotenie tohto obdobia. Za podstatné nepovažoval ani množstvo úkonov, ktoré krajský súd v tomto období vykonal, ale v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 33/99, II. ÚS 64/99, II. ÚS 71/01) považoval za rozhodujúcu predovšetkým skutočnosť, či ich vykonanie bolo efektívne, rešpektovalo zásadu procesnej ekonomiky a zásadne vytváralo podmienky na odstránenie stavu právnej neistoty sťažovateľov, čo možno dosiahnuť len právoplatným rozhodnutím vo veci, hoci usúdil, že najmä v porovnaní s druhým z posudzovaných období bola činnosť krajského súdu intenzívnejšia.

Ústavný súd hodnotenie tejto etapy uzavrel tak, že konanie a postup krajského súdu ani pri zohľadnení faktickej zložitosti veci nemožno považovať za efektívne a smerujúce k odstráneniu stavu právnej neistoty v primeranom čase, a preto konštatoval, že v dôsledku neefektívnej činnosti krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. Z-2-1 T 36/90 (od 10. decembra 1990 do 21. februára 1997 bolo nariadených osem hlavných pojednávaní, z ktorých tri boli zrušené a dve odročené) a v dôsledku nečinnosti krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. Z-2-1 T 90/92 (od 20. novembra 1992, keď nadobudlo právoplatnosť rozhodnutie o vylúčení konania proti R. B. zo spoločného konania, ktorého súčasťou bolo rozhodnutie o prerušení trestného stíhania voči nemu) došlo v napadnutých konaniach v posudzovanom období k zbytočným prieťahom v konaní, a tým k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Ad b) Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že v období od 21. februára 1997 do februára 2002, trvajúcim viac ako päť rokov, sa neuskutočnilo žiadne hlavné pojednávanie vo veci sp. zn. Z-2-1 T 38/90 a aj celkový počet procesných a iných úkonov krajského súdu, ako aj ich význam z hľadiska prípravy konečného rozhodnutia (z významnejších len opätovné nariadenie znaleckého dokazovania v konaní sp. zn. Z-2-1 T 90/92 týkajúce sa duševného stavu obžalovaného R. B. a jeho výsluch) bol podľa názoru ústavného súdu neprímeraný povahou napadnutých konaní, ako aj času, ktorý uplynul od ich začatia.

Dôvodom, ktorý prispel k celkovej dĺžke doterajšieho priebehu oboch napadnutých konaní v tomto období, bola aj skutočnosť, že v ňom bola vec celkom štyrikrát pridelená novým sudcom (najprv JUDr. P. Š. pre práceneschopnosť JUDr. Š. G., po opätovnom pridelení JUDr. Š. G. následne pre pozastavenie jeho sudcovskej funkcie JUDr. P. H., po jeho preložení na Najvyšší súd Slovenskej republiky JUDr. J. S. a konečne po jej vzdaní sa funkcie predsedníčky senátu opätovne JUDr. Š. G.), čo u sudcov, ktorí vo veci dovtedy nekonali, objektívne vyžadovalo čas potrebný na štúdium zložitého spisu a prípravu pojednávania, ktorý podľa doterajšej judikatúry ústavný súd nepovažuje za zbytočné prieťahy (III. ÚS 112/02). Aj pri rešpektovaní tejto skutočnosti považoval ale ústavný súd za neprímerane dlhý čas na štúdium spisu a prípravu pojednávania obdobia, keď bol spis pridelený JUDr. P. H. (jún 1999 – apríl 2000), ktorý vo veci nielenže nenariadil hlavné pojednávanie, ale nevykonal v tomto období žiadny ani iný procesný úkon.

Vychádzajúc zo svojich zistení ústavný súd konštatoval, že k zbytočným prieťahom v konaní

došlo v obdobiach, keď bol spis pridelený JUDr. Š. G., t. j. jednak v období od februára 1997 do októbra 1998, ako aj v období od opätovného pridelenia mu spisu v októbri 2000 až do februára 2002; v tomto období sudca JUDr. Š. G. neurobil aj podľa stanoviska predsedníčky krajského súdu v merite veci žiadny úkon, hoci so spisom bol už dôkladne oboznámený z predchádzajúceho obdobia, a práve táto skutočnosť viedla k tomu, že mu bol opatrením predsedníčky krajského súdu spis opätovne pridelený. Aj toto obdobie preto ústavný súd vyhodnotil ako obdobie, v ktorom došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Ad c) V relatívne krátkom období od februára 2002, keď boli napadnuté konania sp. zn. Z-2-1 T 36/90 a sp. zn. Z-2-1 T 90/92 pridelené do senátu JUDr. S. S., krajský súd nariadil celkom osem hlavných pojednávaní, vypočul 42 svedkov vrátane svedkýň zo zahraničia a znalca z odboru zdravotníctva, v súlade s pokynom Najvyššieho súdu ČSFR pribral do konania znalkyňu za účelom vyjadrenia sa k zaisteným pachovým stopám. Vykonal tiež množstvo procesných úkonov na zisťovanie adries svedkov a na zabezpečenie ich účasti na pojednávaní. V konaní sp. zn. Z-2-1 T 90/92 krajský súd urobil kroky na zabezpečenie aktualizácie záverov znaleckého posudku a pribral do konania znalecký ústav za účelom zistenia, či je obvinený R. B. spôsobilý chápať zmysel trestného konania.

Postup krajského súdu v tomto období hodnotil ústavný súd ako plynulý a efektívny, smerujúci ku konečnému rozhodnutiu a nemožno ho považovať za obdobie, v ktorom došlo k zbytočným prieťahom v napadnutých konaniach, teda ani za obdobie, v ktorom došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného hodnotenia jednotlivých etáp konania ústavný súd rozhodol, že v konaní sp. zn. Z-2-1 T 36/90 a sp. zn. Z-2-1 T 90/92 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru tak, ako je uvedené vo výroku rozhodnutia.

Opierajúc sa o svoje zistenia ústavný súd skonštatoval, že v tomto takmer 13 rokov trvajúcim období krajský súd nielenže vo veci meritorne nerozhodol, ale vykonaným dokazovaním a celkovou činnosťou doteraz neustálil skutkový stav nevyhnutný pre vydanie konečných rozhodnutí vo veci, naopak, svojou neefektívnou činnosťou a nečinnosťou spôsobil prieťahy takmer v dvoch tretinách trvania konania.

Pri svojom rozhodovaní ústavný súd vychádzal z toho, že žiadna faktická zložitosť konania nemôže ospravedlniť taký stav, keď sa vo veci právoplatne nerozhodne po uplynutí viac ako 12 rokov od začatia konania a sťažovatelia sú dlhodobo vystavení právnej neistote negatívne ovplyvňujúcej ich celý život. Bolo povinnosťou krajského súdu prihliadnúť na osobitnú povahu napadnutých konaní, venovať im mimoriadnu starostlivosť a prijať v tejto súvislosti primerané opatrenia, ktoré by viedli k urýchlenému rozhodnutiu v napadnutých konaniach, čím by sa negatívne pocíťovaný stav právnej neistoty sťažovateľov čo najskôr odstránil.

Žiadosťou J. L. zo 4. augusta 2003 o vyslovenie porušenia jeho ďalších základných práv v napadnutom konaní sa ústavný súd nezaoberal poukazujúc na § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde a na skutočnosť, že po predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd koná o sťažnosti v rozsahu, v akom bola sťažnosť prijatá na ďalšie konanie.

Rozšírenie konania nad rámec prijatia sťažnosti pri jej predbežnom prerokovaní neumožňuje ústavnému súdu preto o tomto návrhu konať v rámci konania o sťažnosti vedenej pod sp. zn. II. ÚS 32/03, a preto ústavný súd o návrhoch (požiadavkách) J. L. v tomto konaní nerozhodoval.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal krajskému súdu, aby v konaniach vedených pod sp. zn. Z-2-1 T 36/90 a sp. zn. Z-2-1 T 36/90 konal bez zbytočných prieťahov.

2. Keďže ústavný súd rozhodol, že postupom krajského súdu v konaniach vedených pod sp. zn. Z-2-1 T 36/90 a sp. zn. Z-2-1 T 36/90 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia podľa čl. 127 ods. 3 ústavy.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Hoci ústavný súd prikázal krajskému súdu, aby v napadnutých súdnych konaniach konal bez zbytočných prieťahov, je toho názoru, že porušenie základného práva sťažovateľov upraveného v čl. 48 ods. 2 a práva upraveného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci. V dôsledku toho považoval za potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá sťažovateľom v dôsledku porušenia ich práv vznikla, a to priznaním primeraného finančného zadosťučinenia.

Sťažovatelia M. A., P. B., F. Č., S. D., J. L. a M. K. žiadali, aby každému z nich bolo priznané finančné zadosťučinenie vo výške 39 000 000 Sk. Sťažovateľ R. B. sa domáhal finančného zadosťučinenia vo výške 60 000 000 Sk. Žiadosť sťažovateľov o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia bola zákonom požadovaným spôsobom odôvodnená.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadosťučinenia vzal ústavný súd do úvahy doterajšiu dĺžku napadnutých konaní vedených pred krajským súdom, v priebehu ktorých došlo opakovane k zbytočným prieťahom a k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ako aj konkrétne okolnosti prípadu, predovšetkým povahu (predmet) súdnych konaní, pri ktorých boli tieto práva porušené. Sťažovatelia sa vzhľadom na povahu konania k namietanej dĺžke konania výrazným spôsobom nepričinili. Zohľadnil pritom fakt, že v trestnej veci po viac ako 12 rokoch nie je ešte definitívne rozhodnuté. V súvislosti so sťažovateľom R. B. ústavný súd vzal do úvahy aj jeho zdravotný stav diagnostikovaný pri výkone a po skončení výkonu trestu odňatia slobody a absenciu ustálenia jeho diagnózy na základe znaleckého dokazovania trvajúceho a neukončeného viac ako 12 rokov..

Po zohľadnení týchto skutočností ústavný súd rozhodol, že priznanie sumy po 300 000 Sk (slovom tristotisíc slovenských korún) pre každého zo sťažovateľov M. A., P. B., F. Č., S. D., J. L. a M. K. a priznanie sumy 500 000 Sk (slovom päťstotisíc slovenských korún) pre sťažovateľa R. B. možno považovať za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

v Košiciach 12. novembra 2003